

Onderzoeksrapport

De eindfase van de 'grote' oorlog

Een toevalsvondst aan de Kwadestraat in Heestert (Zwevegem, West-Vlaanderen).

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

DEWILDE M., MÁRQUEZ-GRANT N., WYFFELS F. 2016: *Toevalsvondst aan de Kwadestraat in Heestert (Zwevegem, West-Vlaanderen)*, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 74, Brussel.

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Sonja Vanblaere

OMSLAGILLUSTRATIE
Toevalsvondst aan de Kwadestraat in Heestert, maart 2016
© agentschap Onroerend Erfgoed

agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5,
1000 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroenderfgoed.be
www.onroenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Open Data Licentie Vlaanderen v. 1.2.
This work is licensed under the Free Open Data Licence Flanders v. 1.2

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 1371-4678

ONDERZOEKSRAPPORT

De eindfase van de 'grote' oorlog

Een toevalsvondst aan de Kwadestraat in
Heestert (Zwevegem, West-Vlaanderen).

MARC DEWILDE, NICHOLAS MÁRQUEZ-GRANT, FRANKY WYFFELS

INHOUD

1 ADMINISTRATIEVE FICHE.....	5
2 INLEIDING.....	6
3 LIGGING EN BODEMGESTELDHEID	7
4 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE INFORMATIE	9
5 VELDWERK	9
6 BESLUIT	14
7 GERAADPLEEGDE LITERATUUR	14

1 ADMINISTRATIEVE FICHE

Heestert-Kwadestraat	
----------------------	--

Uitvoerder (bedrijf, instelling, privé-persoon)	agentschap Onroerend Erfgoed
Bouwheer	N.v.t
Naam vergunninghouder machtiging	Marc Dewilde
Bewaarplaats opgravingsdocumentatie	agentschap Onroerend Erfgoed – West-Vlaanderen Stadenstraat 39 8610 Zarren
Bewaarplaats vondsten en monsters	N.v.t.
Dossiernummer	2016/141
Site-code	HEE-KW-16
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, plaats)	West-Vlaanderen, Zwevegem, Heestert, Kwadestraat
Kadastrale informatie	Zwevegem, 4 ^{de} Afd., Sie A, 993a
Coördinaten	Lambert 72: X: 80459,20 ; Y: 164710,86
Datum vondst	19/03/2016
Datum melding	21/03/2016
Veldwerk	23/03/2016
Trefwoorden	Menselijke resten, WOI, toevalsvondst

Rapportage	Marc Dewilde Nicholas Márquez – Grant
Terreinwerk	Norbert Clarysse Serge Wackenier Franky Wyffels
Fotografie	Franky Wyffels
Opmetingen	Johan Vanlaecke
Tekenwerk en plannen	Franky Wyffels

2 INLEIDING

Bij een uit de hand gelopen metaaldetectie zijn op zaterdag 19 maart 2016 in een akker langs de Kwadestraat de stoffelijke resten van een Duitse soldaat blootgelegd. Koen Rosseel en Stijn Butaye waren op vraag van schepen Luc Vanassche (voorzitter van heemkundige kring Amantine) en op aanduidingen van Noël Vromant op zoek gegaan.

Fig. 1 Het agentschap Onroerend Erfgoed aan de slag.

De vondst werd op 21 maart gemeld aan het agentschap Onroerend Erfgoed. Commissaris Tony Mahieu van PZ Mira had de procedure in gang gezet. Jan Decorte, intergemeentelijk archeoloog Archeo7, had hem als ervaringsdeskundige op weg gezet. Na machtiging (2016/141) heeft het agentschap op 23 maart de nodige vaststellingen gedaan. Tegelijkertijd is de Inspectie Onroerend Erfgoed (Annelies van Hyfte) ter plaatse geweest. Ook Didier Pontzeele van de Dienst Oorlogsgraven (IV-NIOO) kwam langs.

3 LIGGING EN BODEMGESTELDHEID

De resten zijn gevonden in een akker gelegen achter Kwadestraat 3, die kadastraal bekend staat als Zwevegem, 4° Afd., Sie A, 993A. Verder westelijk ligt de weg van Zwevegem naar Avelgem en nog verder westelijk het kanaal Kortrijk-Bossuit. Het getunnelde gedeelte van het kanaal, dat bekend staat als de 'souterrains', bevindt zich vlakbij.

De vindplaats bevindt zich halfweg op de westelijke helling van de Keiberg, een noord-zuid gerichte heuvelkam ten westen van Heestert, die maximaal 66 m hoog is.

Fig. 2 Zicht op de vindplaats, genomen in westelijke richting, haaks op het kanaal Kortrijk-Bossuit.

Op de Keiberg was langs de Kwadestraat de Hoogmolen of Keibergmolen gelegen. De molen werd tijdens de gevechten van oktober 1918 vernield en in 1929 volledig afgebroken.

Fig. 3 Localisatie van de vondst op de topografische kaart.

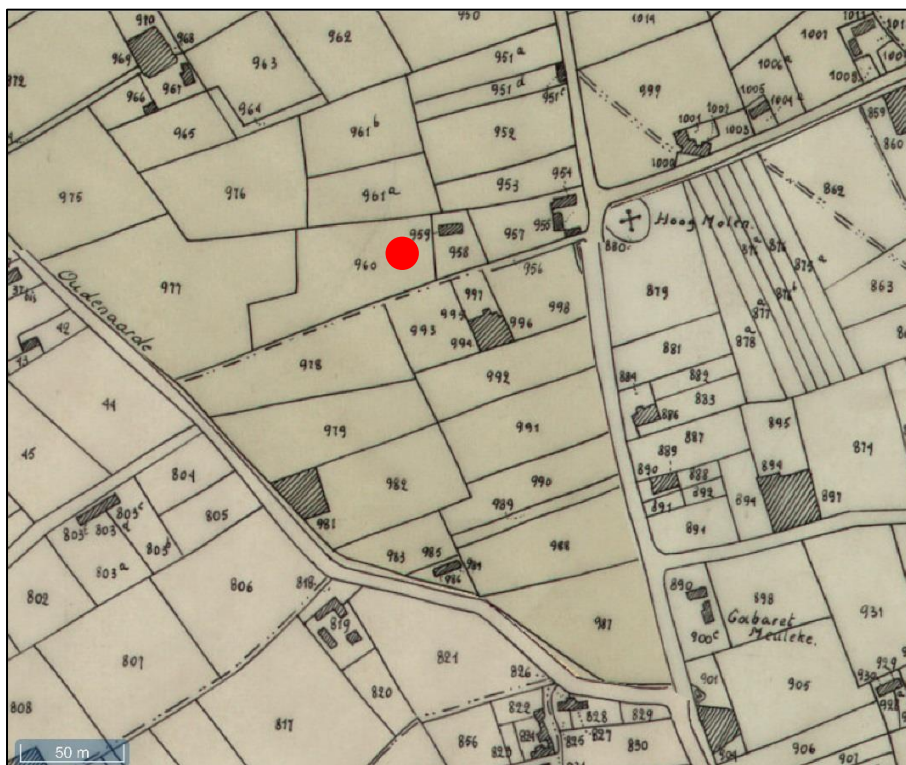

Fig. 4 Localisatie van de vondst op de Popp kaart.

Vlabbij ligt ook de kapel van O.L.V. van Bijstand, waarnaar in het verhaal soms verwezen wordt.

De vindplaats ligt in een vlek droge zandleem, midden in een complex vochtige leem met enkele slierten droge klei.

4 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE INFORMATIE

Het geallieerde eindoffensief in september 1918 dwong de Duitsers zich stelselmatig terug te trekken.

Eind oktober 1918 wilden de Geallieerden zo snel mogelijk de Schelde bereiken; iets wat de Duitsers probeerden te verhinderen. Vanop de Keiberg en vanuit de 'souterrains' -het overdekte tunnelgedeelte van het kanaal- probeerden de Duitsers vanaf 21 oktober 1918 de Geallieerde opmars te vertragen. Pas op 26 oktober werd het verzet door de Britten volledig uitgeschakeld.¹

Daarbij vielen aan weerszijden enkele honderden doden.

De teruggevonden gesneuvelde is daar wellicht één van.

Waarom precies hier een Duitse soldaat begraven ligt, weet Noël Vromant. Hij heeft het verhaal van z'n moeder, die op het moment van de feiten 11 jaar was.

De Duitser had zich in de kapel verschanst en werd daar uitgeschakeld² en ter plaatse begraven. De moeder van Noël kon nog ongeveer aangeven waar dit was gebeurd.

Het Heestert Military Cemetery is ontstaan in het verlengde van deze gevechten. De begraafplaats bij de kerk werd vanaf februari 1919 door landbouwers uit de omgeving aangelegd. Zowel Britse als Duitse gesneuvelden werden er begraven³.

5 VELDWERK

Het agentschap Onroerend Erfgoed voerde veldwerk uit op 23 maart 2016. De stoffelijke resten werden daarbij vrij gelegd, geregistreerd⁴ en geborgen.

De gesneuvelde was neergelegd in een obustrechtter, waarvan de grijs gevlekte vulling zich tamelijk duidelijk aftekende in de bruingele zandleem. Er werden trouwens ook stukken shrapnel gevonden in de vulling.

¹ Despriet 2016, 5.

² In een andere versie wordt verteld dat de Duitser gedood is door 2 teruggekeerde Belgische soldaten; in dit geval de 'nonkels' van de moeder van Noël Vromant.

³ https://nl.wikipedia.org/wiki/Heestert_Military_Cemetery

⁴ Topograaf Johan Vanlaecke van het agentschap legde de locatie exact vast.

Het overige vondstenmateriaal was schaars, wat erop wijst dat het lijk grondig gestript is, vooraleer het aan de grond is toevertrouwd. Dat is trouwens respectvol gebeurd

Fig. 5 Het agentschap Onroerend Erfgoed legt de resten volledig vrij.

Fig. 6 De gesneuvelde was neergelegd in een obustrechter, aangegeven door de grijze vlekken in de geelbruine zandleem.

Zowel de mobiele vondsten als het botmateriaal werden grondig bestudeerd.

Zoals eerder aangegeven was het aanbod aan begeleidende vondsten minimaal.

Fig. 7 Rughaak van de uniformjas (M13 Feldrock), waaraan de riem was vastgemaakt.

Fig. 8 Zijdelingse haak om de riem vast te haken aan de uniformjas (M13 Feldrock).

Fig. 9 Bevestigingsgesp voor een bretel aan de uniformbroek.

Fig. 10 Linker- en rechterhiel van de infanterieschoenen 'Infantry boot'.

6 BESLUIT

Op de Keiberg in Heestert is een jonge Duitse soldaat gedood en begraven.
De doodsoorzaak is niet af te leiden uit de botresten.
Daarnaast is het door het volledig strippen van het lijk moeilijk meer concrete informatie over de omstandigheden van z'n dood te verkrijgen.
Een identificatie is dan ook quasi onmogelijk.

7 GERAADPLEEGDE LITERATUUR

DESPRIET PH. 2016: Heestert-Keiberg: Duitse soldaat, *Opgravingen 2016 Inwendig jaarverslag* (ongepubliceerd).
GV, Stoffelijk overschot Duitse militair opgegraven in Heestert, *Krant van West-Vlaanderen*, 20/03/16.
LSI/JME, Duitse soldaat opgegraven, *Het Laatste Nieuws*, 21/03/2016.
KRAUS J. 2004: The German Army in the First World War – Uniforms and Equipment 1914-1918, *Verlag Militaria*, 2004.

